

Nro. 35.

**A' FELS. CSASZAR, ÉS AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

Indult Bétsből Pénteken Aprilis 30-dik napján 1813-dik
éosztendőben.

Austriai Birodalom.

Béts, Apr. 27. — Schwarzenberg Hertzeg,
Napoleon Tsászár' elútazása után vissza indult
Párisból Bétsbe.

Frantzia Birodalom.

Azok a' fontos Emlékeztető Irások, mely-
lyekről a' M. Kurír, a' maga 32-dik számja alatt,
a' 479-edik lapon, 9 darab Jegybetű alatt, úgy em-
lékezik, hogy azok között az I betű alatt valók
legfontosabbak, olyan ismót tesznek, hogy
azokat a' M. Kurírban mind előadni gazdaságos
lehetetlenség (imposs. oecon.), annyival is inkább,
mert ez a' szembeüő Irás, mely az egész Eu-
ropa' 's több Nemzet' figyelmetességét is egészen
magára vonta, és a' Burkusnak a' Frantziától
lett elpártolása' minémüségét fedezifel környülállá-

josan, már Apr. 15-ödike óta kezdett Bétsbe elérkezni, és az óta annyi érkezett, hogy 10 Kurir is lenne belőle. E' szerint mi csak azt adjukelő, a' mi abban legfontosabb; a' többi részének csak a' foglalattját említtjük. —

A' kezdete ez: — Apr. 1-5ő napján összegyűlvén a' Párisi Tanács, protokoláltattja a' Hertzeg Fő-Kantzellárius, Napoleon Tsászárnak azt a' záratlan Végzését (Patent), melyben a' Tsászárnét Regensnek teszi. Akkor egy gyökeres Beszédet tart az említett Fő-Kantzellárius a' Tanátsához, ezen Fges. Rendelés felől, 's egyszerűs mind lefesti a' Burkus' Kabinétnak régesmeretes magaviseletét, 's előadja annak elpártolását, 's felolvassák az említett Patent is, mely a' M. K. 464-edik lapján van. — A' külső dolgokra igyelő Minister közöl a' Tanátsal egy Tudósítást, melyet Öfgének, Napoleon Tsászárnak nyújtott volt bé. Ennek az értelme az, hogy azt a' változó szívű Brandenburgi Házat nem kellett volna a' Tilsiti békességkor a' trónusra vissza ereszteni; melyet ez egyedül a' Muszka Tzár' ígéreteinek köszönhet. Öfge. egy gyanús Politikának áldoztafel a' Maga' nagy hasznát: örömost azt hitte, hogy a' mézíz alatt nem lappangana méreg, — a' Brandenburgi Ház feltámasztatott, 'sat. — a' mint azt voltaképpen meg lehet olvasni a' M. K. 32-dik számja alatt, a' 473-adik, 's azt követő lapokon. — A' fent említett 9 Jegybetűk' alatt, ezen most előadott Ministeri Tudósításhoz ragasztott Tanúírások ezek: *A.* Azt bizonyíttja hogy a' Burkus Király kérve kereste a' Frantzia szövetségét. *B.* Ezen szövetségnek Párisban lett megkötése. *C.*

York Generálnak a' Muszkával tett Eggyessége és Magakinyilatkoztatása (proclamatio). *D.* A' Burkus Király' vakító Rendelesei az *York* tselekedetei eránt. *E.* Hertz. *Hatzfeld'* Követtsége. *F.* Hogy *Bülow* Gen. az ellenséggel titkosan össze szúrta a' levét. *G.* Három rendkívül való Parantsolat, mely szerént a' Burkus Király Katonákat gyűjt. *H.* Napiparantsolat (parola), melyben a' Király York Generál' tettét jóvá hagyja. *I.* Végtére, előadja a' Burkus Országlo-mány' eltökéltet akarattját; melyben az, a' Frantzia szövetséget megtöri, 's Hadat nyilatkoztat. — Ezen felolvasott Tudósításra, 's azitt rendre rakott Tanúíráások előmutatására, következett mindjárt ott ültökben az a' két Tanátstvégzés' feltétele (projectuma), mely egy arra kinevezett Biztosságra hagyatott, és az akkori Tanát-szék felbontatván, Apr. 3-odikára halsztatott, 's akkor mind a' kettő Tanátstvégzéssé változott, 's *Napoleon* Tsászárhoz egy köszöntő (adresse) készítettett.

Az *I.* jegybetű alatt való íráások mellyek legfontosabbak, és a' Burkus' elpártolását adjákelő állanak két Levélből: az egyiket írta a' Burkus' Statuscancellariussa Báró *Hardenberg*, Mártz. 16-odikán, frantzia Követ Gr. *Saint-Marsánnak*; a' másikat, mellyet a' *Monitör* 37 igen fogas Jegyzéseivel letsépel, írta Párisban, Martz. 27-edikén, Báró *Krusemark* Burkus követ a' *Bassanoi* Hertzegnek. — Az elsőben lefesti *B. Hardenberg* azt a' szorúltságot, melyben Burkus Ország a' Tilsiti békesség ólta, de kivált, most az újj háború alatt vólt; melyben mind népével mind más minden segedelemmel a' Frantzia Birodalom'

hasznára dolgozott. Így továbbtovább ötölhatalván, lassanlassan kimutatija foga' fejejét, mely így van kifejezve. — *Öfge szoras szövetségbe állott a' Minden Muszkák' Tzárjával.* — A' második levél pedig egy valóságos *Hadnyilatkoztatás*; mely a' Bétsi Újjságlevelekben már Apr. 20-adián elkezdett kijönni, és azöta folyvást foly a' *Moni'ör'* nagy szamu Jegyzéseivel, 's ezekhez raggatott Tanúírássokkal együtt, april. 29-edikéig minden nap'.

Aprilis' 27-edikén érkezett hozzánk ez a' Levél, melyet erre az itt legútól említett hadnyilatkoztatásra írt Hertz. *Bassano*, a' Burkus' Követnek Báró *Krusemark*nak feleletül, apr. 1-ső napján, Párisban; mely szórólszóra, ebből áll; —

Báró Ur! Elébe terjesztettem Öfgenek a' Tsárszárnak és Királynak azt, a' mivel' az Úrengem Mártz. 27-edikén megtisztelt. — A' mi abban fontos megrágásra méltó, ebből áll: — Burkus Ország szövetséget kunyorált Frantzia Országtól 1812-ben, 's azt meg is kötötte; mert a' Frantzia seregek közelebb állottak a' Burkus Birodalmakhoz, mint a' Muszka seregek. — Burkus Ország ki nyilatkozattija 1813-ban, hogy az Egyességet megtöri; mert a' Muszka seregek közelebb állanak a' Burkus Birodalmakhoz, mint a' Frantzia seregek. — A' következő embernym fogja hátaozva megítélni, ha valyon az olyan magaviselet igazságos-é, egy Nagy Hertzeghez méltó-é, és az illendőséghez 's okos Politikához mérséklett legyen-é. Mindenik esetben igazságot szolgáltat az, az Urak' Kabinéttjének a'

maga' gyökérhiszemjében (principiumában) való megbikatsolásának.

1792-ben úgy láttszott, mintha Frantzia Ország kéntelen lett volna egy belső rázó zenebonától, 's megtámadó rettentő Ellenségtől el nyomattatni: — Burkus Ország Hadnyilathoztatást küldött neki. — Három esztendővel azután, abban a' pillantatban, midőn Fr. Orsz. az Eggyesülteken győzödelmeskedett, a' sárban hagyta Bur. Orsz. a' maga' Tzimboráit, 's a' szerentsével együtt a' zenebona' pajtásságához tsatolta magát, és a' Burkus Király volt legelső a' Fr. Orsz. ellen fegyverkezett Országlók között, a' ki a' Köztársaságot (respublikát) megesmerte. — Alig múltel 4 esztendő (1799-ben), hogy Fr. Orsz. a' szerentsének háborúi viszontagságát megérezte; Helvetus és Olasz Országban ütközeteket vesztett; *York* Hertzeg Hollandus Országba kiszállott, 's a' Köztársaság' Éjszakról, Délről fenyegettetett. A' szerentse megfordult; — Burkus Ország is ugyanazt a' nótát járta — De, kikergették az Anglust Hollandiából, a' Muszkát lepoztikolták Zürüchnél; a' győzödelem Olasz országban a' mi zászlónk alá vissza tért, — 's Burkus Ország ismét Frantziabarát lett.

1805-ben fegyverkezik Austria, szállítja seeregét a' Dunához, béüt Bavarus Országba, miikor más felől a' Muszka Tsoportok a' Nimenea által menvén, a' vistuláig nyomólnak. Három nagy Hatalom' eggyesülése, 's azoknak rémítű készületei, nem mást, hanem tsak elnyomattatást láttaltak Fr. Országnak jövendőlni. — Burk. Ország nem tétovázhatatt egy pillantatig is; fegyverkezett, megpetsételte a' Berliní Alkut, és

a' II-dik Fridrik' árnyékát, az örökös gyűlölségnek, melyre Fr. Orsz. ellen megeşkűtt, tauújául hitta.

Mikor a' Burkus Követ, a' ki Öffgéhez küldetett vólt, hogy törvényeket szabjonki, Morva Országba megérkezett; éppen akkor vesztették el a' Muszkák az Austerlitzi Ütközetet; a' Frantziák' nagylelkűségeknek köszönték, hogy hazájokba vissza térhettek. — Azon nyomon széjjel szaggatta Burk. Orsz. amaz Alkút, mely az előtt 6 héttel Berlinben kötöttet, feleskűdte ama' híres Potsdái Eskűvést, elárúlta Muszka Országot, valamint elébb Fr. Országot, 's új szövetségbe lépett velünk.

A' Politikának ezen örökkéváló habozásából egy valóságos Anarchia született Burk. országban a' Nemzet' vélekedésében: felhéjjazás vett erőt a' szívhajlandóságain, mellynek vezetésére nem vólt már Burk. Orzágnak hatalma. Burk. Orsz. ettől elragattaván, 1806-ban, azon pillanatban nyilatkozat hadat, mikor éppen legnagyobb törekedésének kellett vólna lenni, hogy ezzel a' Hatalommal jó egyetértésben maradhasson. — Az egész Burkus Országot meghódítván, ugyan bizony aláírhatott ám Tilsitben, minden reménysége ellen, egy olyan békességet, a' melyben mindent megkapott 's érte semmit sem adott.

1809-ben kiűtött az Austriai háború; Burk. Orsz. már ismét hozzá tüködött, hogy a' maga alkotmányát (systemáját) megváltoztassa: de mikor az első haditörténetek minden kétséget elhárítottak a' Hadszakasz' (Feldzug) végső kime-

neteléről, tanácsot kérdett az okosságtól, 's nem merie magát kinyilatkoztatni.

1811-ben, Muszkaország' készülétei újj háborúval fenyegették Európát. Burs. Ország' földrajzlati (geographica) fekvése nem engedte neki, hogy tsak semezsemaz (indifferens) bámúlója maradjon a' készülendő történeteknek: az Úrra, Báró Úr! már azon esztendő mártz. hónapjában reá bízták, hogy a' Fr. Országi Szövetség után járjon, 's nem szükség' hogy az Urat emlékeztessem az akkor esett dolgokra: nem szükség' eszméltetnem az Urat a' maga újjítgatott sürgetéseire, 's elevenszepegéseire. — A' Tsászárság Öfge. gondolkozván az elmúltakról, elősször hábozott, mellyik részhez kellene nyúlni: de így gondolkozott magában, hogy a' tapasztalás által vigyázóvá lett Burkus Király, egyszer utoljára már tsak belétanúit valami jobbba, mint a' millyen a' Kabinéttje' habozó Politikája. Tudta a' Tsászárság betsúlni azt a' lépést, mellyet a' Király Pétersburgban a' béketörés eltávoztatására tett. Vonakodott is a' Tsászárság igasságszeretete 's szíve attól, hogy politikai tekintetre nézve indíttson hadat. A' maga' személyes érzékenységeire támaszkodott, az Úr' Országló Ura eránt, 's reá állott a' Szövetségre.

Valamíg nekünk a' Hadszerentse kedvezett, hívséget mutatott hozzánk az Urak' Udvara: de alig vezette Hadseregünket a' tél' idélen keménysége a' Niemenhez vissza, mikor a' York Generál elpártolása tsak mód nélkül helyes gyanút élesztett ismét belénk. Az Urak' Udvarának kétszínü magaviselete illyen fontos esetben, a' Királynak Breslauba való útazása, a' Bülow Gen.

tsalárd árulása, a' ki az ellenséget szabadon bocsátotta által az Oderán; az elterjesztett parancsolatok, mellyekkel egy nyughatatlan felháborító Ifjúság a' fegyverfogásra felingereltetett; azoknak az embereknek Breslauban lett összehirdítése, kik a' nyugalomháborító pajtásságg' vezérinek esmértettek, 's az 1806-odik esztendőbeli háborúknak főgyűjtogatói voltak; a' mindennapi közeggyesség, melly a' Burkus Udvar' és az ellenség' főtanyája között volt: mindezek már régideje, semmi kétséget nem hagytak az Urak' Kabinéttje' magameghatározásában, mikor végre az Úr Mártz. 27-edikén költ tudósítását megkaptam. E'szerént ezen tudósítás koránt sem lepelt meg bennünker. *(A' vége következik).*

Burkus Ország.

Berlini és Breslauri tudósítások szerént felakudta magát a' Thorni Vár a' Muszkáknak, Apr. 16-dikán. A' váróltalmat szabadon eresztették, azzal a' lekötéssel, hogy esztendeig nem szolgálhatnak a' Muszkaszövettség ellen.

Charlottenburg, Apr. 18. — Spándaut ágyúzáka' Muszkafrigyesek keményen, és a' várat ezen nap gyújtottafel a' Thümen Gen. Major' ostromló népe, 's e' mellett egy puskaporos magazint. A' vár' kőfalának egy része leomolván, 6 órai fegyverszünetet kötöttek, 's ha akkora fel nem adják; reá rohannak.

Berlin. — Wittemberget, innen 's túl az Elbén, körül vették Kleist és Wittgenstein Gen.: apr. 13-adikán szándekoznak reá rohanni, ha jobb móddal hozzá nem juthatnak. Minden órára várják a' megvételét. — A' Svéd Országi Koronörökös' Gen. Stábja Stralsundba érkezett:

magát várják 20 vagy 22-dik Apr. — A' *Burkus Corresp.* azt mondja, hogy nem 45 (M. K. 506. lap) hanem 96 Svadron Muszkasereg vonúl Keleti Burk. Országon előre; 's a' grájcitzon áll 80 Tsapat (bataillon) *Labanoff* Gen. alatt.

Dánus Ország.

A' *Hamourgi Corresp.* azt írja *Koppenhógából* Apr. 2-adjikáról, hogy a' megújult ellenségeskedés, mely szerént a' *Sundban* a' mi ágyúladikaink 's az Anglusok között egy tsata esett, tsak balértelemből történt volna, és reménylik hogy a' hajókázás minden órán szabaddá lessz a' *Labodázók'* fogdosásitól. A' balértelem abból állott, hogy *Krüger* Admirál, a' helyett hogy ezt mondta volna: — a' *Dánus*, békességszerző előadásokat küldött *Londonba*, — megfordítva mondta *Morris* (ánglus) admirálnak, hogy — az Anglus tette ezt az Előadást a' *Dánusnak*. Minthogy már az ánglus tudósítások az ilyen alkudozásról semmit sem említettek: tehát *Morris* természettel hozzá fogott az ellenségeskedéshez; de senki sem kételkedik, hogy rövid időn békességre megyenki a' dolog.

— *Lütken* Hadnagyot 2 ágyúladikkal együtt, körmök közzé kapták ugyan az Anglusok az *Elbén*: de már most vége van ezen a' vízen az ellenségeskedésnek, és az ánglus hajók fel 's alá úszkálnak azon, a' nélkül hogy a' mi ágyúladikaink háborgatnák.

— *Hertzeg Dolgoronky*, Muszka Generalhelytartón kívül, itt van mostanában Gróf *Mörner* Svéd Generál, és *Turtatz* Burkus Generál is: de az alkudozás' folyamattja, folyvást tsak titok. — *Corsöeren* ment által Aprilis 1. nap-

ján *Signeul* Svéd Főkonzul mint svéd Kurír, és *Sable* Lajos svéd Kabinétkurír, mindenik *Stockholmból Párisnak*.

— Egy *Helsingöri* Irásban, Mártz. 30-adi-káról ezt olvasni: Tegnapelőtt vitorlázott itt el egy ánglus Fregat és 2 Cutterbrigg (kisebb fegyveres hajó), 's még egy másik, muszka zászlóval; ma követte azt ismét egy ánglus Fregat és 2 Brigg. Mind a' várból, mind az ágyúladikokról egynehány lövést tseréltek, és a' *Cronenburgi* vából mintha vették volna észre, hogy a' golyóbis a' Fregat vitorláján ment volna keresztül. A' Fregat kapja, öldalt fordít, és reánk köszönt egy területes terhes lövéssel (minden ágyúval egyszerre, mely a' hajó egyik oldalán fekszik), melynek a' golyóbissai a' ladikok körül hullottak ugyan le, de kár nélkül.

Spanyol Ország. Cluj

Valladolid, Martz. 18. — *Curto* Gen. megvert egy falka zenebonás Spanyolt, a' *Saornil* Castiliai Vadászok' vezérjének vezérlése alatt *Fuente-Solnál*. A' Spanyolok voltak 450 lovas, a' Frantziák 200 Lovas és 150 Gránátíros. Több mint 80 Spanyol és 30 ló elesett; 167 legény és 180 ló elfogatott: *Saornil* elszaladt 100 Lovassal, 's azonkívül 50 sebes. Minden hadi bútjorjokat elvesztették: pénzt is eleget találtak. — Arról nem szól, ha valyon esett -é el Frantzia, vagy egy sem.

Éjszakámérika.

Az a' régen hántorgatott Előülőválasztás megesett Febr. 10-edikén *Washingtonban*; az előbbi Előülő *Maddison* megerősített ezen hí-

vatalában 4 esztendőre. Vice Előülő lett Ger-
ry, mindenkiket Martz. 4-edikétől számlálva. —
Maddison virginiai fi.

Háborúi dolgok.

A' M. Kurir' 499-edik lapján, a' Berlieni le-
velek szerént előadott Lüneburgi tsata' követke-
zését, melly 2508 frantzia fogoly, 71 Tiszt, 's
8 ágyú vólna, a' Monitör, apr. 15-dikén így ad-
ja elő summáson: *Morand* Gen., elébe ment 300
szásszal és 200 Frantziával, 's mintegy 30 lo-
vassággal és 4 ágyúval az ellenségnek, mellyet
3—4 ezerre mondottak. Az ágyútűz elkezdő-
dött, és sok állásból kimozdították az ellensé-
get, mikor *Morand* Gen. egy ágyúgolyóbis' pré-
dája lett. Az igazgatást vette által egy Szász
Oberster. A' katonaság Fejek' elvesztésén meg-
rezzenvéa, vissza vonúltak a' városba, 's felal-
kudták magokat, fél napi verekedés után, estve.
Az ellenség' fogságába esett 700 Szász és 200
Frantzia; de ezeknek egy részét vissza vették
az ellenségtől. — E' vólt apr. 2-dikán: másnap,
bément *Montbrun* Gen. az *Eckmühli* Herizeg' el-
őrállóival Lüneburgba; 's az ellenség nyakrafőre
keresztül ment az Elbén.

Berlin, 8 — *Wesel*, 10 Apr. — Egy újság
két szín alatt. — Az első szín ez: — April. 2-
odikán Burk. Gen. *Borstell*t megtámadta egy fe-
lesleg való Erő Magdeburgnál az Elbe' jobbján,
Borstell magát vissza húzta *Redlitzig*, de a'
Burgi útat óltalmazta Kozákokkal. Apr. 3 adi-
kán *Borstell* *Gloinaig*, a' Kozákok *Leitzkanig*
és *Burgig* hátráltak. Aprilis 4 dikén, hallván,
hogy a' Vice Király 24,000 emberrel, 40 ágyú-

val maga vezérli ezt a munkát, összevette Gr. Wittgenstein Zerbstnél, York Generált, Berg és Bülow Gen. Helytartókat egész erejekkel együtt. Apr. 5-ödikén ez az egész egyesült Erő megtámadta az ellenséget; mindenfelől keménynyaku ellentállásra akadt, és csak az éjj velett véget a' tsatának, s' akadályoztatta az egyesült sereget a' győzelem' további gyümölsétől. A' Lithvânia Dragonyos reg. és 2 Svadron Huszár lekaszaboltak egy Lovasregement ellenséget, s' a' maradékját vagy elfogták vagy elugratták. A' Grodnói Huszárok más regementet szabdaltak. Egy ágyút, 5 puskaporos szerezket, 27 Tisztét, 900 közlegényt fogtak el. Osztálygen. Grenier és Grundler sebet kaptak. Az ellenség kára 2000 ember. — Az egyesültek veszettek 1 Tisztet; 7 pedig sebet kapott; 560 vagy elesett vagy megsebesített. — Apr. 6-odikán újjra kergette Wittgenstein az ellenséget; hanem ez, maga visszavonta magát, s' minden hídat széjjel hányt.

A' Weseli így adja elő röviden: — Gr. Lemarrois Gen. siet az Osztálynak tudtára adni hogy Ts. Főherczeg a' Vice-Király a' Muszkákat Magdeburgnál megtámodta, és 3 napi verkedés után potsékká tette (total. megverte), — most kergeti (mikor, nem mondja). Az Elbe' bei mellyékiről mind által verték az ellenséget.

Koburg, Apr. 15. — A' katonatsoportok száma, a' kik a' Ménus (vize) felől, itt és a' környéken keresztül mennek, igen nagy.

Hof, Apr. 20. — Tegnap célben toppant ide valami 30 Kozák és 50 Burkus Huszár; de este felé vissza vonultak. Ezek azt mondták volna, hogy 15,000 ember, a' mely Taghoz ők tartoznak, mástelé útasított.